

Sygn. akt VU 5145/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Agnieszka Leżańska

Protokolant Ewelina Hrynczyszyn

po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku K. F.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o zwrot nienależnie pobranej renty rodzinnej

na skutek odwołania K. F.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 6 maja 2014 r. sygn. (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt V U 5145/14

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 6 maja 2014 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. zobowiązał wnioskodawczynię K. F. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia – renty rodzinnej przyznanej w drodze wyjątku - za okres od 1 grudnia 2012 roku do 30 września 2013 roku oraz od 1 listopada 2013 roku do 31 marca 2014 roku w kwocie 6.192,38 złote.

Organ rentowy uzasadnił powyższą decyzję tym, iż od grudnia 2012 roku podjęła ona zatrudnienia i nie powiadomiła o tym fakcie organu rentowego.

W odwołaniu od tej decyzji wnioskodawczyni zarzuciła jej błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, że podjęła zatrudnienie od miesiąca grudnia 2012 roku i nie zawiadomiła o tym fakcie organu rentowego, podczas gdy ten obowiązek dopełniła oraz błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, że w sposób nienależny pobrała świadczenie za okres od 1 grudnia 2012 roku do 30 września 2013 roku oraz od 1 listopada 2013 roku do 31 marca 2014 roku w kwocie 6.192,38 złotych podczas, gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika twierdzenie przeciwne.

W uzasadnieniu odwołania K. F. wskazała, że organ rentowy nie powiadomił jej w należyty sposób o tym, że w przypadku osiągnięcia jakiegokolwiek dochodu następuje wstrzymanie renty rodzinnej, a w związku z powyższym pobrana przez nią renta rodzinna nie jest świadczeniem nienależnym podlegającym zwrotowi.

W odpowiedzi na odwołanie, organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. Wskazał, że decyzją z dnia 10 marca 2000 roku została przyznana dla A. F. renta rodzinna w drodze wyjątku na dzieci: K. i R.. Pismem z dnia 14 listopada 2002

roku ZUS poinformował A. F. o konieczności informowania o osiągnięciu przychodu ponieważ w takiej sytuacji nie przysługuje wypłata renty rodzinnej. Po osiągnięciu pełnoletniości Oddział decyzją z dnia 26 sierpnia 2009 roku przyznał wnioskodawczyni prawo do renty rodzinnej w związku z kontynuowaniem nauki. Na odwołanie decyzji znajduje się pouczenie o konieczności informowania oddziału o osiągnięciu przychodu. Wnioskodawczyni od 1 listopada 2012 roku jest zatrudniona w (...) Spółce z o.o. i z tego tytułu otrzymuje wynagrodzenie. O tym fakcie nie zawiadomiła organu rentowego.

W piśmie procesowym z dnia 12 listopada 2014 roku wnioskodawczyni dodatkowo podniosła, że zakład pracy odprowadzał składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu jej zatrudnienia, w związku z powyższym to utwierdziło ją w przekonaniu, że organ rentowy miał świadomość o jej zatrudnieniu.

Na rozprawie w dniu 19 stycznia 2015 roku wnioskodawczyni podtrzymała swoje odwołanie oraz jego argumentację.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił, co następuje:

K. F. urodzona (...) 1990 roku, wraz z bratem R. F. (1) (urodzonym (...) 1994 roku) od dnia 1 marca 2000 roku uprawniona była do renty rodzinnej przyznanej przez Prezesa ZUS w drodze wyjątku po ojcu R. F. (2), zmarłym w dniu (...) 1999 roku (dowód: odpis skrócony aktu zgonu k. 6 akt ZUS, odpisy skrócone aktu urodzenia k. 4 i 5 akt ZUS, decyzja Prezesa ZUS z dnia 10 marca 2000 roku k. 18 akt ZUS, zawiadomienie o podjęciu wypłaty świadczenia przyznanego w drodze wyjątku k. 19 akt ZUS).

Pismem z dnia 14 listopada 2002 roku – adresowanym do A. F. – matki wnioskodawczyni, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. informował że "świadczenie przyznane przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w drodze wyjątku nie przysługuje w razie osiągnięcia przychodu z tytułu wykonywanej pracy zarobkowej albo prowadzenia pozarolniczej działalności. W związku z powyższym niezależnie od daty, od której przyznano świadczenie wyjątkowe, osiągnięcie przychodów spowoduje wstrzymanie przez organ rentowy renty przyznanej w drodze wyjątku na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 101 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. O fakcie osiągnięcia przychodów z tytułu wykonywania pracy zarobkowej lub prowadzenia pozarolniczej działalności należy niezwłocznie powiadomić Oddział ZUS"

Doręczenia pisma A. F. nastąpiło w dniu 18 listopada 2002 roku (dowód: pismo z dnia 14 listopada 2002 roku k. 35 akt ZUS, zwrotne poświadczenie odbioru k. 34 akt ZUS).

Pismem z dnia 25 sierpnia 2008 roku, w związku z ukończeniem przez K. F. 18 roku życia, organ rentowy poinformował, że renta rodzinna będzie jej wypłacana (dowód: pismo z dnia 25 sierpnia 2008 roku k. 88 akt ZUS).

Organ rentowy, w związku z koniecznością przedstawienia przez wnioskodawczynię zaświadczeń o kontynuowaniu nauki, wydawał decyzje o wstrzymaniu i podjęciu wypłaty renty rodzinnej (okoliczność bezsporna, analiza akt ubezpieczeniowych).

Decyzją z dnia 15 marca 2011 roku o podwyższeniu renty rodzinnej, K. F. – jako osoba pobierająca rentę rodzinną przyznaną w drodze wyjątku - została pouczona o obowiązku powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu jakiegokolwiek przychodu, pobycie w placówce publicznej zapewniającej całodobowe utrzymanie lub umieszczeniu w rodzinie zastępczej – punkt VIII.3 pouczenia znajdującego się na odwrocie decyzji (dowód: decyzja z dnia 15 marca 2011 roku k. 121 a akt ZUS).

Decyzją z dnia 3 lipca 2012 roku, organ rentowy wznowił wypłatę renty rodzinnej K. F. oraz dokonał jej podziału na dwie osoby do 31 sierpnia 2012 roku. Decyzja ta zawierała w punkcie **VII.1 pouczenie o obowiązku powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu przychodu w przypadku pobierania świadczenia w drodze wyjątku.**

(dowód: decyzja z dnia 3 lipca 2012 roku k. 136 akt ZUS)

Decyzją z dnia (...) 2012 roku, organ rentowy wstrzymał K. F. wypłatę renty rodzinnej od dnia 1 września 2012 roku, z uwagi na brak aktualnego zaświadczenia szkolnego. Również ta decyzja zawierała w punkcie VII.1 pouczenie o obowiązku powiadomienia organu rentowego o osiąganiu przychodu w przypadku pobierania świadczenia w drodze wyjątku (dowód: decyzja z dnia (...) 2012 r. k. 139 akt ZUS).

Decyzją z dnia 17 października 2012 roku, organ rentowy wznowił wypłatę renty rodzinnej K. F. oraz dokonał jej podziału na dwie osoby od września 2012 roku do 30 września 2013 roku. Decyzja zawierała w punkcie VII.1 pouczenie o obowiązku powiadomienia organu rentowego o osiąganiu przychodu w przypadku pobierania świadczenia w drodze wyjątku. Jednocześnie pismem z tego samego dnia poinformował K. F. o podjęciu wypłaty świadczenia przyznanego w drodze wyjątku przez Prezesa ZUS (dowód: decyzja z dnia 17 października 2012 r. k. 143 akt ZUS, pismo o podjęciu wypłaty świadczenia k. 144 akt ZUS).

W dniach 16 sierpnia 2013 roku i 27 grudnia 2013 roku K. F. złożyła do ZUS-u Oddział w T. wnioski o wydanie zaświadczenia o pobieraniu świadczenia i jego wysokości celem przedłożenia w zakładzie pracy.

(dowód: wniosek k. 146 akt ZUS, wniosek k. 152 akt ZUS))

W dniu 13 marca 2013 roku organ rentowy wydał decyzję o podwyższeniu renty, w której K. F. – jako osoba pobierająca rentę rodzinną przyznaną w drodze wyjątku - została pouczona o obowiązku powiadomienia organu rentowego o osiąganiu jakiegokolwiek przychodu, pobytku w placówce publicznej zapewniającej całodobowe utrzymanie lub umieszczeniu w rodzinie zastępczej – punkt VIII.3 pouczenia znajdującego się na odwrocie decyzji (dowód: decyzja z dnia 13 marca 2013 roku k. 146a akt ZUS).

Decyzją z dnia 7 listopada 2013 roku, organ rentowy wznowił wypłatę renty rodzinnej K. F. oraz dokonał jej podziału na dwie osoby od 1 listopada 2013 roku do 30 września 2014 roku. Decyzja zawierała w punkcie VII.1 pouczenie o obowiązku powiadomienia organu rentowego o osiąganiu przychodu w przypadku pobierania świadczenia w drodze wyjątku (dowód: decyzja z dnia 7 listopada 2013 r. k. 143 akt ZUS).

Pismem z dnia 26 marca 2014 roku, doręczonym K. F. w dniu 27 marca 2014 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. informował że "świadczenie przyznane przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w drodze wyjątku nie przysługuje w razie osiągania przychodu z tytułu wykonywanej pracy zarobkowej albo prowadzenia pozarolniczej działalności. W związku z powyższym niezależnie od daty, od której przyznano świadczenie wyjątkowe, osiąganie przychodów spowoduje wstrzymanie przez organ rentowy renty przyznanej w drodze wyjątku na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 101 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia (...) o emeryturach i rentach z FUS. O fakcie osiągania przychodów z tytułu wykonywania pracy zarobkowej lub prowadzenia pozarolniczej działalności należy niezwłocznie powiadomić Oddział ZUS".

(dowód: pismo z dnia 26 marca 2014 roku k. 155 akt ZUS, zwrotne poświadczenie odbioru k. 156 akt ZUS)

W odpowiedzi na powyższe pismo K. F. w dniu 3 kwietnia 2014 roku poinformowała, że aktualnie jest zatrudniona i osiąga dochody, dlatego też wnosi o zawieszenie renty. Wnioskodawczyni w piśmie tym wskazała również, że o fakcie uzyskiwania dochodów nie poinformowała wcześniej, ponieważ nie wiedziała o takiej konieczności (dowód: pismo z dnia 3 marca 2014 roku k. 57 akt ZUS)

Decyzją z dnia 10 kwietnia 2014 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Tomaszowie wstrzymał K. F. wypłatę renty od 1 kwietnia 2014 roku z powodu podjęcia zatrudnienia (dowód: decyzja z dnia 10 kwietnia 2014 roku k. 159 akt ZUS).

K. F. w okresie od 1 sierpnia 2012 roku do 31 października 2012 roku była zatrudniona na podstawie umowy zlecenia zawartej z firmą (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością we W. (dowód: zaświadczenie k. 162 akt ZUS)

Wnioskodawczyni od 1 listopada 2012 roku do 30 listopada 2015 roku jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony również z firmą (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością we W. (dowód: zaświadczenie o zatrudnieniu k. 163).

Wnioskodawczyni w okresie od 1 października 2009 roku do 30 września 2012 roku była studentką studiów stacjonarnych na kierunku fizjoterapia Wydziału (...)w K., natomiast od 1 października 2012 roku jest studentką studiów drugiego stopnia na kierunku fizjoterapia Wydziału (...) w K. (dowód: zaświadczenie z dnia 2 października 2009 roku k. 106 akt ZUS, zaświadczenie z dnia 11 października 2012 roku k. 142 akt ZUS).

Sąd Okręgowy –Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje:

odwołanie jest niezasadne.

Zgodnie z treścią art. 138 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013 r., poz.1440) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Ustęp 2 tegoż przepisu stanowi, iż za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się między innymi świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania (...).

W myśl zaś art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013r. poz. 1442), osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Stosownie do treści ust. 2 pkt 1 cytowanego przepisu, za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

W przedmiotowej sprawie organ rentowy stanął na stanowisku, iż wnioskodawczyni K. F. jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 grudnia 2012 roku do 30 września 2013 roku i od 1 listopada 2013 roku do 31 marca 2014 roku w kwocie 6.192,38 złotych, ponieważ w tym okresie osiągnęła ona przychód i nie zawiadomiła organu rentowego o tym fakcie, do czego była zobowiązana zgodnie z pouczeniem skierowanym początkowo do jej matki A. F. w piśmie z dnia 14 listopada 2002 roku, a po osiągnięciu pełnoletniości przez K. F., zgodnie z pouczeniem zawartym na decyzji z dnia 26 sierpnia 2009 roku.

Faktem bezspornym jest, iż wnioskodawczyni razem z bratem uprawniona była do renty rodzinnej przyznanej przez Prezesa ZUS w drodze wyjątku. Wnioskodawczyni uprawniona była do tej renty od dnia 1 marca 2000 roku. Renta ta do dnia uzyskania przez wnioskodawczynię pełnoletniości wypłacana była do rąk jej matki – A. F.. Również decyzje o wstrzymaniu i podjęciu wypłaty renty rodzinnej przyznanej w drodze wyjątku adresowane były na A. F., w tym również pismo z dnia 14 listopada 2000 roku, w którym organ rentowy informował o konieczności informowania o osiągnięciu przychodu, ponieważ w takiej sytuacji nie przysługuje wypłata renty rodzinnej. Matka wnioskodawczyni powyższe pismo otrzymała w dniu 18 listopada 2002 roku. W związku z uzyskaniem przez K. F. pełnoletniości została ona poinformowana, że od teraz, renta rodzinna będzie wypłacana do jej rąk. Organ rentowy, związku z koniecznością przedstawienia przez wnioskodawczynię zaświadczeń o kontynuowaniu nauki, wydawał decyzje o wstrzymaniu i podjęciu wypłaty renty rodzinnej, które doręczał K. F.. Były to decyzje z dnia 15 marca 2011 roku, 3 lipca 2012 roku, (...) 2012 roku, 17 października 2012 roku, 13 marca 2013 roku i 7 listopada 2013 roku. W zależności od rodzaju decyzji na ich odwrotnej stronie znajdowały się dwa rodzaje pouczeń: albo o tym, iż osoba pobierająca rentę rodzinną przyznaną w drodze wyjątku - ma obowiązek powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu jakiegokolwiek przychodu, pobyty w placówce publicznej zapewniającej całodobowe utrzymanie lub umieszczeniu w rodzinie zastępczej – punkt VIII.3 lub w pouczenie o obowiązku powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu przychodu w przypadku pobierania świadczenia w drodze wyjątku – punkt VII.1.

Ponadto organ rentowy pismem z 17 października 2012 roku zawiadomił K. F. o podjęciu wypłaty świadczenia **przyznanego w drodze wyjątku przez Prezesa ZUS**. Tym samym uznać należało, iż wnioskodawczyni posiadała wiedzę o tym, że przyznana jej renta rodzinna była rentą rodzinną przyznaną w drodze wyjątku.

Zasady przyznawania świadczeń w drodze wyjątku reguluje treść art. 83 ust. 1 ustawy emerytalnej. Stosownie do wskazanego przepisu ubezpieczonym oraz pozostałym po nich członkom rodziny, którzy wskutek szczególnych okoliczności nie spełniają warunków wymaganych w ustawie do uzyskania prawa do emerytury lub renty, nie mogą - ze względu na całkowitą niezdolność do pracy lub wiek - podjąć pracy lub działalności objętej ubezpieczeniem społecznym i nie mają niezbędnych środków utrzymania, Prezes Zakładu może przyznać w drodze wyjątku świadczenia w wysokości nieprzekraczającej odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie.

Prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych (w tym przyznanych w drodze wyjątku) ustaje w sytuacji, gdy ustanie którykolwiek warunek wymagany do uzyskania tego prawa (art. 101 pkt 1 ustawy emerytalnej).

Powtarzając wskazać należy, iż wymienione w art. 83 ust. 1 ustawy emerytalnej warunki uzyskania renty wyjątkowej to:

- 1) posiadanie przymiotu osoby ubezpieczonej tudzież członka rodziny pozostałego po ubezpieczonym;
- 2) niespełnienie warunków wymaganych w ustawie do uzyskania prawa do emerytury lub renty wskutek szczególnych okoliczności;
- 3) brak możliwości podjęcia pracy lub działalności objętej ubezpieczeniem społecznym z uwagi na całkowitą niezdolność do pracy lub wiek;
- 4) brak niezbędnych środków utrzymania.

Odpadnięcie któregokolwiek ze wskazanych warunków powoduje zatem ustanie prawa do świadczenia. W konsekwencji podjęcie przez ubezpieczonego pracy objętej ubezpieczeniem społecznym podczas kontynuowania studiów skutkuje odpadnięciem przesłanki do przyznania prawa.

W tym miejscu przywołać należy, za Sądem Apelacyjnym w Gdańsku, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 lutego 2013 roku (sygn. akt III AUa 1231/12, opubl. Lex nr 1289741) wskazał, że renta przyznana w drodze wyjątku jest odmiennym świadczeniem od świadczeń przyznawanych w trybie ustawy po spełnieniu ustawowych przesłanek nabycia prawa, w konsekwencji odmienny jest też rygorizm w zakresie zachowania prawa do świadczenia. O ile w przypadku rent rodzinnych przyznanych w związku z wypełnieniem ustawowych przesłanek nabycia prawa do świadczenia reguły zawieszania i zmniejszania świadczenia są oparte na zasadach określonych w art. 103a-106 ustawy, o tyle w przypadku świadczeń przyznanych w drodze wyjątku, podjęcie jakiegokolwiek pracy objętej ubezpieczeniem społecznym powoduje ustanie prawa.

W sprawie niespornym było, że w okresie od 1 sierpnia 2012 roku do 31 października 2012 roku K. F. podjęła zatrudnienie na podstawie umowy zlecenia zawartej z (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością we W. a od 1 listopada 2012 roku jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony do 30 listopada 2015 roku również z firmą (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością we W.. Niespornym było również, że z tytułu zawartych umów wnioskodawczyni uzyskiwała dochód. A skoro uzyskała dochód to renta rodzinna przyznana jej w drodze wyjątku nie przysługiwała.

Nie zmienia tego okoliczność posiadania przez ubezpieczoną statusu studenta przez cały sporny okres, za który organ rentowy zobowiązał ją do zwrotu renty rodzinnej. Podkreślenia wymaga fakt, iż sam fakt podjęcia przez K. F. zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia i następnie na podstawie umowy o pracę powoduje ustanie prawa do świadczenia przyznanego w drodze wyjątku. Zgodnie bowiem z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy systemowej wykonywanie pracy przez pracownika czy na podstawie umowy zlecenia powoduje, że taka osoba obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Ponadto zleceniobiorcy i pracownicy podlegający

ubezpieceniom emerytalnemu i rentowym podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu (art. 12 ust. 1 ustawy systemowej). I wreszcie zleceniobiorcy objęci obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym ubezpieczeniem chorobowemu podlegają dobrowolnie na swój wniosek (art. 11 ust. 2 ustawy systemowej) natomiast pracownicy objęci obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym ubezpieczeniem chorobowemu podlegają również obowiązkowo (art. 11 ust. 1 ustawy systemowej). Natomiast zleceniobiorcy, jeżeli są uczniami gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, szkół ponadpodstawowych lub studentami, do ukończenia 26 lat, nie podlegają obowiązkowo ubezpieceniom emerytalnemu i rentowym (art. 6 ust. 4 ustawy systemowej). W świetle zaś art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, które są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

W świetle powyższych rozważań, w ocenie Sądu Okręgowego, ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynikało, że wnioskodawczyni ustąpiła prawo do świadczenia przyznanego w drodze wyjątku z związku z podjęciem pracy objętej ubezpieczeniem społecznym i uzyskaniem z tego tytułu wynagrodzenia. Do rozważenia podlegała dalsza kwestia tj. kwestia obowiązku zwrotu wypłaconej w okresach od 1 grudnia 2012 roku do 30 września 2013 roku oraz od 1 listopada 2013 roku do 31 marca 2014 roku renty rodzinnej przyznanej w drodze wyjątku w łącznej kwocie 6.192,38 831,15 złotych.

W związku z przywołaną na początku uzasadnia treścią przepisów wskazać należy, iż zwrotowi podlegają jedynie świadczenia pobrane nienależnie. Aby organ rentowy mógł skutecznie domagać się od ubezpieczonego zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, musi więc wykazać, że ubezpieczony był prawidłowo pouczony o okolicznościach powodujących brak prawa do tego świadczenia.

Tym samym dalszą kwestią do rozważenia pozostawało ustalenie, czy wnioskodawczyni na podstawie udzielonego przez organ rentowy pouczenia powinna była wiedzieć o tym, że podjęcie pracy lub działalności objętej ubezpieczeniem społecznym będzie skutkowało ustaniem prawa do świadczenia.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż pełnoletnia już wnioskodawczyni miała świadomość co do rodzaju pobieranego przez nią świadczenia oraz obowiązków jakie się wiążą z faktem jego pobierania. Organ rentowy pismem z dnia 17 października 2012 roku zawiadomił K. F. o podjęciu wypłaty świadczenia przyznanego w drodze wyjątku przez Prezesa ZUS, a w decyzjach z dnia 15 marca 2011 roku, 3 lipca 2012 roku, (...) 2012 roku, 17 października 2012 roku, 13 marca 2013 roku i 7 listopada 2013 roku, została ona pouczona o obowiązku powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu przychodu - punkt VII.1 pouczeń znajdujących się na odwrotnej stronie decyzji oraz pouczona o obowiązku powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu jakiegokolwiek przychodu, pobycie w placówce publicznej zapewniającej całodobowe utrzymanie lub umieszczeniu w rodzinie zastępczej - w przypadku osób uprawnionych do pobierania świadczenia przyznanego w drodze wyjątku - punkt VIII.3 pouczenia znajdującego się na odwrocie decyzji. Ubezpieczona miała obowiązek zapoznania się z treścią pouczenia. Osoba, której umożliwiono zapoznanie się ze stosowną informacją (pouczeniem), nie może zasłaniać się okolicznością faktycznego braku zapoznania się z tą informacją.

Sąd Okręgowy zauważa, że pouczenia, które zawarte są na odwrotach decyzji ZUS kierowane są do różnych świadczeniobiorców, w różnym wieku, o różnym stopniu sprawności fizycznej i psychicznej, zróżnicowanym poziomie rozwoju intelektualnego, niejednakowych zdolnościach percepcyjnych. Powinny być one zrozumiałe dla adresata. Ocena, czy ubezpieczony został prawidłowo pouczony wymaga zatem pewnej indywidualizacji. Przede wszystkim pouczenie powinno być jasne pod względem językowym, czytelne redakcyjnie i przejrzyste konstrukcyjnie. W ocenie Sądu Okręgowego, pouczenia kierowane na decyzjach adresowanych do K. F. spełniają te wymogi. Mimo licznych punktów pouczeń znajduje się wśród nich punkt, który odnosi się do świadczeń przyznaných w drodze wyjątku i z tym punktem K. F. winna się zapoznać.

Kwestia prawidłowego pouczenia ma decydujące znaczenie dla ustalenia obowiązku zwrotu świadczenia nienależnie pobranego. Sąd Okręgowy podziela pogląd prawny wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 11 września 1996 r., III AUr 105/96 (OSA 1997 nr 7-8, poz. 21), że pojęcie nienależnego świadczenia w prawie ubezpieczenia społecznego definiowane jest "z punktu widzenia osoby, która je pobrała". Dla ustalenia zatem obowiązku zwrotu wymagane są świadomość i premedytacja ubezpieczonego co do tego, że pobrał świadczenie bezprawnie. Obowiązek zwrotu świadczenia wypłaconego i pobranego bez podstawy prawnej obciąża więc tego, kto przyjął je "w złej wierze, wiedząc, że mu się nie należy". W ocenie Sadu Okręgowego, ubezpieczona nie może zasłaniać się brakiem zapoznania się ze stosownym pouczeniem organu rentowego zawartym w decyzjach dotyczących wypłacanej jej renty rodzinnej, przyznanej w drodze wyjątku.

Ponadto wskazać należy, iż jeszcze przed osiągnięciem przez K. F. pełnoletniości, bowiem pismem z dnia 14 listopada 2002 roku organ rentowy poinformował matkę wnioskodawczyni – A. F. o konieczności informowania o osiągnięciu przychodu, ponieważ w takiej sytuacji nie przysługuje wypłata renty rodzinnej przyznanej w drodze wyjątku przez Prezesa ZUS. Powyższą informację A. F. otrzymała w dniu 18 listopada 2002 roku, co wynika ze zwrotnego poświadczenia odbioru (k. 34 akt ZUS).

Tym samym, w ocenie Sądu Okręgowego, wnioskodawczyni została prawidłowo pouczona o konieczności powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu przychodu i w konsekwencji uznać należało pobrane przez nią świadczenie w spornych okresach jako nienależne i podlegające zwrotowi.

Nie można zgodzić się ze stanowiskiem wnioskodawczyni, iż skoro była ona zatrudniona z podstawie umowy zlecenia na następnie umowy o pracę i były odprowadzane za nią składki do ZUS-u, to obowiązek informowania o tym fakcie organu rentowego nie jest już konieczny. Takie stanowisko argumentowała faktem, że organ rentowy posiadał informacje o tym, że pozostaje ona w zatrudnieniu, tym samym spełniła ona obowiązek zawiadomienia organu rentowego o zatrudnieniu. Zgodnie treścią art. 138 ust. 4 ustawy emerytalnej nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Analizowany ustęp 4 art. 138 ustawy emerytalnej nie określa formy zawiadomienia organu rentowego o okolicznościach powodujących zawieszenie wypłaty świadczenia. Stąd też forma zawiadomienia może być dowolna. Uprawniony ubezpieczony może zawiadomić o tych okolicznościach na piśmie albo ustnie do protokołu. Do rozstrzygnięcia pozostawała tym samym kwestia, że zgłoszenie przez pracodawcę do ubezpieczeń wnioskodawczynię stanowi wystarczającą podstawę do uznania, że K. F. zawiadomiła organ rentowy o okolicznościach powodujących zawieszenie wypłaty świadczenia. W ocenie Sądu Okręgowego, który podziela tym samym pogląd wyrazi przez Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 10 czerwca 2014 roku (w sprawie sygn. akt III AUa 1645/13, opubl. Lex nr 1496437), zgłoszenie się do ubezpieczeń nie stanowi wystarczającej podstawy do uznania, że ubezpieczony świadczeniobiorca zawiadomił organ rentowy o okolicznościach powodujących wstrzymanie wypłaty (w tamtej sprawie) renty wypadkowej. W praktyce przyjmuje się, że zarówno treść, jak i forma zawiadomienia nie ma większego znaczenia, jednak zawiadomienie, o którym mowa w art. 138 § 4 ustawy emerytalnej może przybrać formę przypadkowej informacji udzielonej organowi rentowemu przy okazji korespondencji prowadzonej z ZUS w związku z innymi sprawami (porównaj wyrok SA w Łodzi z 26 kwietnia 2013 r., w sprawie III AUa 1383/12 - LEX nr 1316213), to jednak informacja **ta winna trafić bezpośrednio do akt rentowych ubezpieczonego**. W tym miejscu zauważyć należy, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych prowadzi, w ramach szerokiej swojej działalności i przyznanych mu kompetencji, różnego rodzaju rejestry, konta ubezpieczonych u płatników składek. Kwestie te reguluje ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013. 1441 z późn. zm.). Ustawa ta odrębnie reguluje obowiązek ubezpieczonych, płatników składek, a także Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako organu ustalającego prawa do świadczeń oraz jako organu wypłacającego świadczenia z ubezpieczeń społecznych. Każdy rodzaj działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w ramach przyznanych mu

kompetencji wymaga prowadzenia innego rodzaju rejestrów (por. art. 33u. o s.u.s.). Przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi rejestrami, kontami ubezpieczonych uzależniony jest od sprawy, która w danym momencie załatwia urzędnik organu. Przepis ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ani też przepisy ustaw regulujących wypłaty świadczeń z ubezpieczeń społecznych nie nakładają na organ rentowy obowiązku bieżącego, czy też co miesięcznego kontrolowania prawidłowości wypłat świadczeń już przyznanych ubezpieczonym, w tym bieżącego kontrolowania poprzez sprawdzanie rejestrów ubezpieczonych albo płatników składek, czy nie zachodzą podstawy do wstrzymania lub zawieszenia wypłaty świadczenia już przyznanego. Wręcz przeciwnie to na świadczeniobiorcach ciąży obowiązek niezwłocznego poinformowania organu wypłacającego świadczenie o okolicznościach powodujących wstrzymanie czy też zawieszenie wypłaty w całości lub w części. A skoro K. F. nie powiadomiła organu rentowego osiąganym przychodzie, organ rentowy wydał prawidłową decyzję z zwrocie nienależnie pobranej renty rodzinnej przyznanej w drodze wyjątku za okres od 1 grudnia 2012 roku do dnia 30 września 2013 roku i od 1 listopada 2013 roku do 31 marca 2014 roku w łącznej kwocie 6.192,38 złotych.

Dlatego Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił wniesione odwołanie.